

VU Research Portal

Case note: Rechtbank 's-Gravenhage (Annotatie - Nederland.fm pleegt auteursrechtinbreuk door te hyperlinken naar radiostreams van radiostations)

Egeler, M.G.A.; Lodder, A.R.

2013

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Egeler, M. G. A., & Lodder, A. R., (2013). *Case note: Rechtbank 's-Gravenhage (Annotatie - Nederland.fm pleegt auteursrechtinbreuk door te hyperlinken naar radiostreams van radiostations)*, No. 83, Dec 19, 2012. (Computerrecht; Vol. 2013).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Computerrecht 2013/83: Nederland.fm pleegt auteursrechtinbreuk door te hyperlinken naar radiostreams van radiostations.

[Klik hier om het document te openen in een browser venster](#)

Instantie:	Rechtbank 's-Gravenhage	Datum:	19 december 2012
Magistraten:	(mr. P.H. Blok)	Zaaknr:	407402 / HA ZA 11-2675
Conclusie:	-		
Noot:	M.G.A. Egeler & A.R. Lodder ^[1]	Roepnaam:	-
Brondocumenten:	Uitspraak, Rechtbank 's-Gravenhage, 19-12-2012		

Wetgeving: (Art. 3 Auteursrechtlijn 2001/29/EG; art. 1 Aw)

Brondocument: Rb. 's-Gravenhage, 19-12-2012, nr 407402 / HA ZA 11-2675

Essentie

Nederland.fm pleegt auteursrechtinbreuk door te hyperlinken naar radiostreams van radiostations.

Partij(en)

Vonnis van 19 december 2012

in de zaak van

1. de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid VERENIGING BUMA, gevestigd te Amstelveen,
  2. de stichting STICHTING STEMRA, gevestigd te Amstelveen,
- eiseressen,
- advocaat mr. J.M.B. Seignette te Amsterdam,
- tegen
- X, wonende te Amsterdam,
- gedaagde,
- advocaat mr. O.G. Trojan te 's-Gravenhage.

Uitspraak

Eiseressen zullen hierna afzonderlijk worden aangeduid als respectievelijk Buma en Stemra en gezamenlijk Buma/Stemra worden genoemd. Gedaagde zal worden aangeduid als X. Inhoudelijk is de zaak is behandeld voor Buma/Stemra door de hierboven genoemde advocaat en voor X door mr. B.D.P. van Eijk en mr. M.R.F. Senftleben, advocaten te 's- Gravenhage.

1.De procedure

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:

- de dagvaarding van 9 november 2011 met producties 1–24;
- de conclusie van antwoord met producties 1–18;
- het tussenvonnissen van 15 februari 2012, waarbij een comparitie van partijen is bevolen;
- het proces-verbaal van comparitie van 26 juli 2012 en de daarin genoemde stukken.

1.2. Vonnissen is nader bepaald op heden.

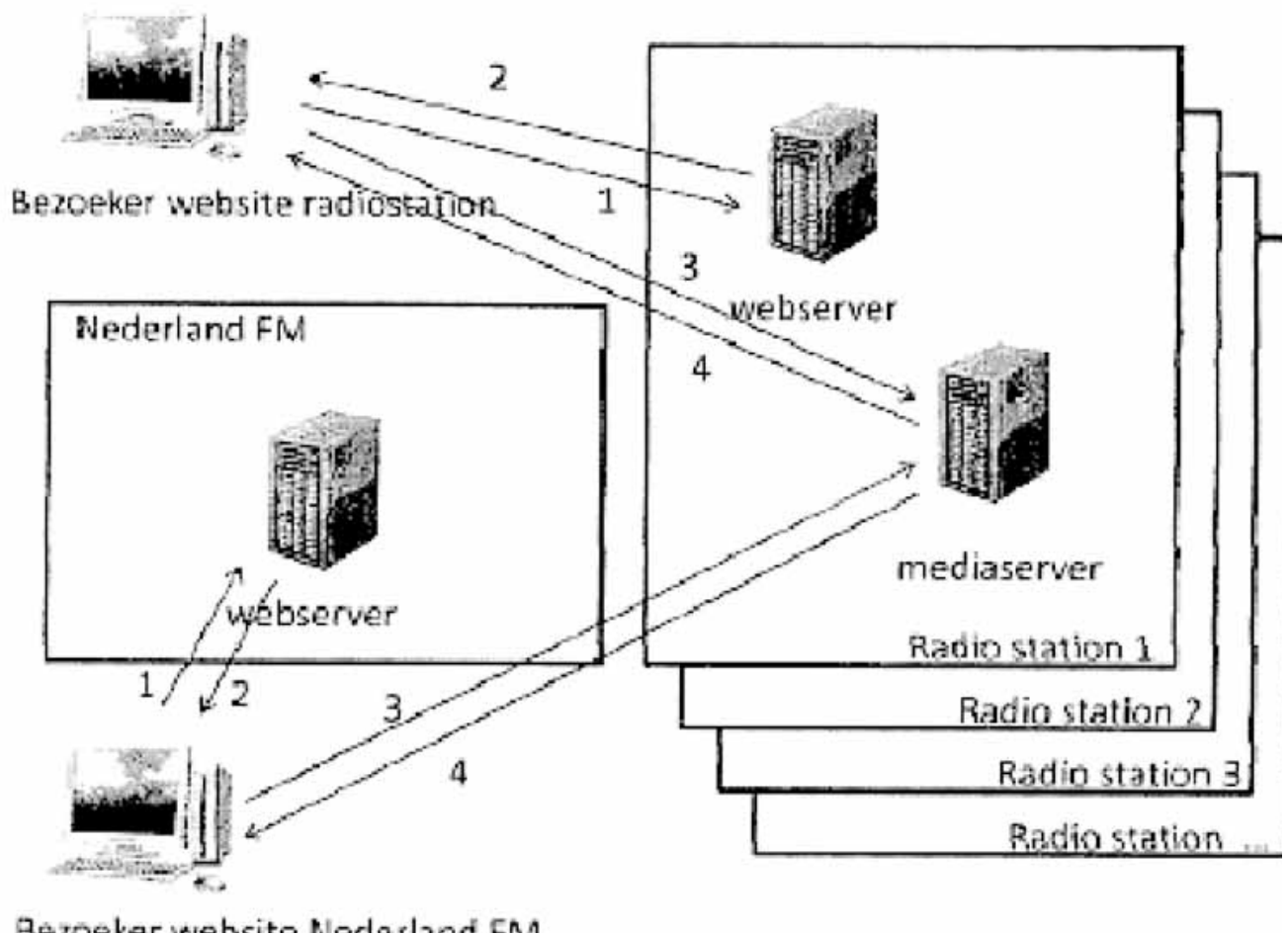
2.De feiten

- 2.1. Buma en Stemra exploiteren en handhaven auteursrechten op muziekwerken. Buma richt zich op de openbaarmakingsrechten. Stemra richt zich op de verveelvoudigingsrechten.
- 2.2. Buma en Stemra baseren hun recht om auteursrechten uit te oefenen op overeenkomsten die zij hebben gesloten met makers van muziekwerken en overeenkomsten die zij zijn aangegaan met buitenlandse zusterorganisaties.
- 2.3. X exploiteert websites waarop zogeheten radioportals worden aangeboden. Een radiportal is een website waarop hyperlinks naar uitzendingen van diverse radiostations op internet (radiostreams) worden aangeboden. X exploiteert twee radioportals met links naar radiostreams van Nederlandse radiostations, te weten www.nederland.fm (hierna: Nederland.fm) en www.op.fm (hierna: Op.fm). Daarnaast exploiteert hij een reeks van radioportals met links naar buitenlandse radiostations (hierna: de buitenlandse radioportals), te weten www.deutschland.fm, www.belgie.fm, www.lafrance.fm, www.norge.fm, www.danmark.fm, www.england.fm, www.italia.fm, www.polska.pl, www.espana.fm, www.sverige.fm, www.america.fm, www.india.fm en www.zongghuo.fm.
- 2.4. Op de websites van X zijn de hyperlinks naar de radiostreams verwerkt in afbeeldingen van de logo's van de betreffende radiostations die op de homepage van de websites worden weergegeven. De homepage van Nederland.fm ziet er bijvoorbeeld als volgt uit.

- 2.5. Hyperlinks verwijzen de browser van een internetgebruiker die op de hyperlink klikt, naar bepaalde content. Die content wordt aangeduid in de vorm van een uniform resource locator (url), die onder meer specificeert op welke server de content beschikbaar is. De hyperlinks op de websites van X verwijzen naar radiostreams die beschikbaar zijn op mediaservers van de radiostations.
- 2.6. De volgende figuur geeft in vier stappen weer wat er gebeurt als een internetgebruiker, startend van de website van het radiostation of Nederland.fm, naar radiostreams luistert.

Bij stap (1) gaat de bezoeker naar de website van Nederland.fm of naar de website van een specifiek radiostation.

Bij stap (2) geeft de webserver van Nederland.fm of het radiostation, nadat de bezoeker op een hyperlink heeft geklikt, de url van de radiostream door aan de browser van de bezoeker.

Bij stap (3) vraagt de browser van de bezoeker de radiostream op bij de mediaserver die staat vermeld in de verkregen url.

Bij stap (4) stuurt de mediaserver de radiostream naar de computer van de gebruiker, die de radiostream opent met daarvoor geschikte software, zoals een mediaspeler.

- 2.7. Een ontwerper van een website kan bepalen op welke manier de content waarnaar een hyperlink verwijst, wordt gepresenteerd na het aanklikken van de hyperlink. Er kan onder meer voor worden gekozen om de content te presenteren in een frame (venster) binnen het al geopende scherm (window) of in een klein nieuw scherm dat verschijnt na het aanklikken van de hyperlink (pop-up). Bij de laatste variant kan de ontwerper onder meer de precieze omvang van de pop-up en de plaats daarvan op het scherm bepalen.
- 2.8. Na het aanklikken van een radiostream op Nederland.fm wordt de radiostream en de daarbij horende zichtbare content zoals het logo van het radiostation, gepresenteerd in een frame midden op de homepage van Nederland.fm. De navolgende afbeelding van de homepage van Nederland.fm toont bijvoorbeeld in het midden de content van het radiostation Skyradio:

- 2.9. Bij Op.fm wordt de radiostream gepresenteerd in een pop-up. De navolgende afbeelding van de homepage van Op.fm toont bijvoorbeeld een pop-up met content van het radiostation Qmusic:

- 2.10. Nederland.fm is een populaire website. De website vermeldt dat het ruim 2.470.000 unieke bezoekers, 6.700.000 bezoeken en 23.700.000 klikken per maand heeft.
- 2.11. X verdient aan zijn radioportals door de verkoop van advertentieruimte op die websites en door de verkoop van gegevens over het klik- en luistergedrag op de websites.
- 2.12. X heeft vanaf 2004 contact gezocht met Buma/Stemra om zich ervan te verzekeren dat hij geen vergoeding aan Buma/Stemra is verschuldigd voor het aanbieden van zijn radioportals. Naar aanleiding daarvan hebben partijen met tussenpozen overleg gevoerd.
- 2.13. Buma/Stemra heeft licenties verleend aan de radiostations die de radiostreams waarnaar de hyperlinks op Nederland.fm en Op.fm verwijzen op hun servers hebben staan. Een bedrijfsmatig radiostation betaalt 13% van de netto met de website van radiostations gegenereerde inkomsten met een minimum per zender van € 65 per maand of € 780 per jaar (excl. BTW).
- 2.14. Vanaf 2009 verleent Buma/Stemra ook licenties voor radioportals. Het basistarief voor radioportals bedraagt 10% van de met de website netto gegenereerde inkomsten per jaar, met de volgende minima:

2–25	zenders	€	585,	
26–50	zenders	€	1.112,	
51–100	zenders	€	1.585,	
100–175	zenders	€	2.012,	
176–275	zenders	€	2.396,	
276–400	zenders	€	2.741,	
401–550	zenders	€	3.052,	(excl. BTW).

3. Het geschil

- 3.1. Buma/Stemra vordert — samengevat — een verbod op openbaarmaking van muziekwerken op de radioportals van X, alsmede een bevel tot opgave van winst, een veroordeling tot vergoeding van schade en afdracht van winst, nader op te maken bij staat, en betaling van een voorschot op de schadevergoeding, met veroordeling van X in de volledige proceskosten.
- 3.2. Aan de vorderingen heeft Buma/Stemra ten grondslag gelegd dat X door internetgebruikers in de gelegenheid te stellen om op de radioportals naar radiostreams en derhalve de muziek in de radiostreams te luisteren, die muziek openbaar maakt, althans dat hij mede verantwoordelijk is voor die openbaarmaking. Daarnaast heeft Buma/Stemra aangevoerd dat X verveelvoudigingen van muziekwerken op zijn servers heeft staan, althans dat hij op ieder moment kan besluiten om verveelvoudigingen op zijn servers te gaan zetten.
- 3.3. X voert verweer.
- 3.4. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

4. De beoordeling geen verveelvoudiging

- 4.1. Aangenomen moet worden dat er geen auteursrechtelijk beschermde muziekwerken op de server van X staan. Buma/Stemra heeft zelf, onder verwijzing naar een verklaring van haar manager ICT en outsourcing (productie 25 van Buma/Stemra) uiteengezet dat de muziek die de internetgebruiker te horen krijgt na het aanklikken van een radiostation op de websites van X, rechtstreeks afkomstig is van de mediaserver van het betreffende radiostation (pleitnota, paragrafen 12 en 13, zie ook r.o. 2.6). Dat stemt overeen met de uitleg die X heeft gegeven van de werking van zijn websites. In het licht daarvan is niet vol te houden dat X in het kader van zijn websites muziekwerken verveelvoudigt. Dat brengt, zoals X terecht heeft aangevoerd, mee dat de vorderingen van Stemra moeten worden afgewezen.
- 4.2. Het betoog van Buma/Stemra dat X op ieder moment kan besluiten om muziekwerken te gaan verveelvoudigen op zijn servers, kan niet leiden tot een andere uitkomst. Die enkele mogelijkheid is onvoldoende om een serieuze dreiging van inbreuk aan te nemen, met name omdat Buma/Stemra niet inzichtelijk heeft gemaakt waarom X de werking van zijn websites zo zou aanpassen dat de muziekwerken op zijn servers komen te staan.

openbaarmaking

- 4.3. Niet in geschil is dat het laten horen van een radiostream kwalificeert als het openbaar maken van de in die radiostream opgenomen

muziekwerken, ook als de radiostream te horen is nadat een bezoeker van een van de websites van X heeft geklikt op een link naar die radiostream. Partijen verschillen van mening over het antwoord op de vraag of X (mede) verantwoordelijk is voor die openbaarmaking in de situatie dat de browser van de gebruiker, na het klikken op een hyperlink op zijn radioportals, de radiostreams rechtstreeks ophaalt bij de mediaservers van de radiostations. Naar het oordeel van de rechtbank moet die vraag bevestigend worden beantwoord omdat X zijn websites zo heeft ingericht dat de gelinkte radiostreams worden beluisterd in het kader van zijn websites.

- 4.4.** Voorop staat dat de betrokkenheid van X bij de openbaarmaking verder gaat dan het enkele aanbieden van een hyperlink naar de radiostreams. Bij Nederland.fm heeft X ervoor gekozen om de radiostreams en de daaraan gekoppelde visuele content te presenteren in een frame binnen de homepage van Nederland.fm. Op die manier bewerkstelligt X dat de bezoeker tijdens het beluisteren van de radiostreams de homepage van Nederland.fm gepresenteerd krijgt. Bij Op.fm bereikt X een vergelijkbaar effect door de radiostream te presenteren in een pop-up scherm. Afhankelijk van de instellingen van de browser van de bezoeker, zal die pop-up verschijnen achter of voor de homepage van Op.fm. Als de pop-up achter de homepage verschijnt, is de aan de radiostream gekoppelde visuele content niet zichtbaar voor de gebruiker. De radiostream met de auteursrechtelijke beschermde muziekwerken is in dat geval uiteraard wel te horen. Als de pop-up verschijnt voor de homepage, blijft die homepage grotendeels zichtbaar omdat de pop-up een relatief klein scherm is (zie het onder 2.9 weergegeven voorbeeld). In beide gevallen blijft gedurende het afspelen van de radiostream dus ten minste een groot deel van de homepage van Op.fm zichtbaar voor de bezoeker. De betrokkenheid van X bij de openbaarmaking gaat daarmee verder dan de beschikbaarstelling van faciliteiten om een openbaarmaking mogelijk te maken.
- 4.5.** Het gevolg van de interventie van X is dat de radiostreams worden gepresenteerd aan de bezoekers van de websites van X. Daarmee worden de daarin opgenomen muziekwerken toegankelijk voor een ander publiek dan het publiek dat Buma/Stemra voor ogen had toen zij toestemming verleende voor het gebruik van de muziekwerken door de radiostations. De websites van X zijn namelijk andere audiovisuele producten dan de websites van de radiostations. Zij hebben daarom een ander publiek. Daarbij staat vast dat Buma/Stemra niet de bezoekers van de websites van X voor ogen heeft gehad, toen zij toestemming verleende voor de openbaarmaking van de muziekwerken door de radiostations. Buma/Stemra heeft uitdrukkelijk aangevoerd dat de licentie die zij de radiostations heeft verleend, geen toestemming inhoudt voor gebruik van de radiostreams in het kader van de websites van derden. Daarbij heeft Buma/Stemra verwezen naar onder meer de door Buma/Stemra gepubliceerde informatie over het gebruik van radiouitzendingen op internet (productie 16 van Buma/Stemra), waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen de door de radiostations te betalen tarieven en de door radioportals te betalen tarieven. De juistheid van deze stelling heeft X onvoldoende bestreden. Desgevraagd heeft X ter comparitie verklaard geen zicht te hebben op de licentieovereenkomsten van Buma/Stemra met de radiostations.
- 4.6.** Dat X de radiostreams presenteert in het kader van zijn eigen websites is auteursrechtelijk relevant omdat hij op die manier de mogelijkheid schept om zelf profijt te trekken uit de radiostreams en de daarin opgenomen muziekwerken. In feite eigent X zich door zijn handelswijze de mogelijkheid toe om de muziekwerken te exploiteren. X maakt ook gebruik van die mogelijkheid. Op de homepage van zijn websites worden namelijk advertenties gepresenteerd. Vanwege de genoemde inrichting van zijn websites, blijven die advertenties zichtbaar tijdens het afspelen van de radiostreams. Aldus genereert X inkomsten mede met de auteursrechtelijk beschermde muziekwerken van de bij Buma/Stemra aangesloten partijen.
- 4.7.** Het enkele feit dat de radiostreams die in het kader van de websites van X te beluisteren zijn, door de browser van de bezoeker rechtstreeks van de mediaservers van de radiostations worden gehaald, kan niet leiden tot een ander oordeel. Dat feit brengt mogelijk mee dat de radiostations mede verantwoordelijk zijn voor de openbaarmaking. Of dat laatste het geval is kan in deze procedure in het midden blijven omdat de radiostations geen partij zijn. De betrokkenheid van de radiostations laat in ieder geval de verantwoordelijkheid van X voor zijn eigen interventie onverlet.
- 4.8.** Ook het feit dat de mogelijkheid om de radiostreams te beluisteren afhankelijk is van de capaciteit van de mediaservers van de radiostations en de beschikbaarheid van de radiostreams op die servers, sluit niet uit dat X (mede) verantwoordelijk is voor de openbaarmaking van die streams in het kader van zijn eigen websites. Die afhankelijkheid brengt mee dat er feitelijk geen muziekwerken zullen worden geopenbaard als de capaciteit ontoereikend is en als de streams niet beschikbaar zijn op de mediaservers, maar laat onverlet dat er geopenbaard wordt zolang de radiostreams op de servers staan en er voldoende capaciteit is. Overigens heeft Buma/Stemra er terecht op gewezen dat deze afhankelijkheden in de praktijk niet tot een beperking lijken te leiden, gelet op de miljoenen radiostreams die elke maand worden beluisterd in het kader van Nederland.fm.

vrijheid van meningsuiting

- 4.9.** Het beroep van X op de fundamentele vrijheid van meningsuiting in de zin van onder meer artikel 10 het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (*Trb.* 1951, 154, zoals laatstelijk gewijzigd *Trb.* 2010, 112), kan niet leiden tot een ander oordeel. Op zich heeft X terecht aangevoerd dat toewijzing van de vorderingen een inmenging meebrengt in zijn uitingsvrijheid en de vrijheid van zijn bezoekers om informatie te ontvangen. Die inmenging is naar het oordeel van de rechtbank in dit geval echter noodzakelijk in een democratische samenleving ter bescherming van de auteursrechten van de makers van muziekwerken. Het betoog van X dat de bescherming van de informatievrijheid vóór zou moeten gaan, is gebaseerd op zijn stelling dat een portal met hyperlinks een belangrijke functie heeft bij het ontsluiten van informatie op internet. Dat mag zo zijn, maar X doet met zijn radioportals meer dan slechts het bieden van een overzicht met hyperlinks. Zoals hiervoor is vastgesteld, heeft X zijn websites zo ingericht dat na het aanklikken van de hyperlinks de radiostreams kunnen worden beluisterd in het kader van zijn eigen websites, waardoor hij zich de mogelijkheid toe-eigent om de muziekwerken zelf te exploiteren. Die specifieke inrichting van de website tast het exclusieve exploitatierecht van de maker aan, zonder dat daar een duidelijk voordeel voor de informatievrijheid tegenover staat.

jurisprudentie

- 4.10.** Voor zover de door partijen aangehaalde uitspraken van andere rechters betrekking hebben op vergelijkbare feiten, te weten op een situatie waarin na het aanklikken van een hyperlink een auteursrechtelijk beschermd werk verschijnt in het kader van de website van de partij die de hyperlinks aanbiedt, bevestigen de uitspraken unaniem dat in die situatie sprake is van een openbaarmaking door de aanbieder van de hyperlinks (Oberlandesgericht Düsseldorf, Duitsland, 8 november 2011, Multimedia und Recht 2012, 118; Rb. Amsterdam 24 augustus 2011, *LJN* BT1960; Hof 's-Hertogenbosch 12 januari 2010, *IER* 2010, 34, r.o. 4.99; Vzr. rb. Haarlem 5 september 2007, *LJN* BB3144 en Vzr. rb. Leeuwarden 30 oktober 2003, *LJN* AN4570). In zoverre ondersteunt de aangehaalde

rechtspraak de juistheid van het voorgaande oordeel.

- 4.11. De rechtspraak waarnaar X heeft verwezen ter onderbouwing van zijn standpunt dat hyperlinks als zodanig niet kan worden aangemerkt als een openbaarmaking, kan onbesproken blijven omdat, zoals hiervoor is vastgesteld, de interventie van X verder gaat dan enkel het aanbieden van hyperlinks.

buitenlandse radioportals

- 4.12. De vorderingen zullen worden afgewezen voor zover die betrekking hebben op de buitenlandse radioportals van X. Niet in geschil is dat Buma/Stemra niet bevoegd is om op te treden met betrekking tot openbaarmaking van muziekwerken buiten Nederland. Daarom richten de vorderingen van Buma/Stemra ook voor zover zij betrekking hebben op de buitenlandse radioportals zich uitsluitend op Nederland. Het betoog van Buma/Stemra dat de buitenlandse radioportals mede gericht zijn op Nederland, moet echter worden verworpen. De websites zijn volledig gesteld in de taal van het land waarop de website is gericht en verwijzen uitsluitend naar buitenlandse radio-uitzendingen. Ook de domeinnaam is gesteld in de taal van het land waarop de website is gericht en het top level domain van de domeinnaam is niet het Nederlandse top level. In het licht van deze omstandigheden is het enkele feit dat de radioportals wel toegankelijk zijn voor Nederlandse internetgebruikers, dat de domeinnaam wordt gehouden door een Nederlandse partij en dat de radioportals worden gehost op een server in Nederland onvoldoende om aan te nemen dat de radioportals mede gericht zijn op Nederland.
- 4.13. Het feit dat er Nederlandse advertenties worden getoond als een Nederlandse internetgebruiker de buitenlandse radioportals bezoekt, kan in dit geval niet leiden tot een andere conclusie. X heeft onweersproken uiteengezet dat de betreffende advertenties worden geplaatst door een derde die de taal van de advertentie automatisch afstemt op de nationaliteit van de bezoeker, die wordt vastgesteld aan de hand van het IP-adres van de computer van die bezoeker. Gesteld noch gebleken is dat die mogelijkheid van het tonen van Nederlandstalige advertenties door X is geselecteerd of afhankelijk is van de inhoud van de website. prejudiciële vragen
- 4.14. De rechtbank is zich ervan bewust dat de auteursrechtelijke kwalificatie van de handelswijze van X vragen oproept over de uitleg van het begrip 'mededeling aan het publiek' in de zin van artikel 3 van de Auteursrechtlijn (richtlijn 2001/29/EG). Desgevraagd heeft X ter comparitie laten weten dat hij daarom zou willen dat de rechtbank prejudiciële vragen stelt aan het Hof van Justitie. Dat zal de rechtbank in dit geval niet doen en de rechtbank heeft besloten ook niet te wachten op antwoorden van het Hof op de vragen die een Zweeds gerechtshof (Svea Hovrätt) recentelijk heeft gesteld in een op onderdelen vergelijkbaar geval (Verzoek om een prejudiciële beslissing van 18 september 2012, C 466/12, Svensson e.a. — Retriever Sverige). Buma/Stemra heeft ter comparitie namelijk uitdrukkelijk verklaard dat zij niet wil dat de rechtbank vragen stelt omdat zij snel een rechterlijke uitspraak wil krijgen. Dat belang dient in dit geval voorrang te krijgen.

vorderingen

- 4.15. Op grond van het voorgaande moet worden geconcludeerd dat X inbreuk heeft gemaakt op de rechten van de makers die zijn aangesloten bij Buma. Dat brengt mee dat een verbod toewijsbaar is. Het verbod hoeft, anders dan X heeft bepleit, niet te worden beperkt tot uitsluitend de specifieke wijze waarop X zijn website op dit moment heeft ingericht omdat X heeft aangekondigd zijn websites te zullen aanpassen en denkbaar is dat ook met een andere inrichting van de websites inbreuk wordt gemaakt (vgl. HR 3 januari 1964, NJ 1964, 445). Welke inrichtingen niet inbreukmakend zijn, kan, anders dan X heeft verzocht, niet in dit vonnis worden opgesomd, omdat er in deze procedure geen andere inrichtingen naar voren zijn gebracht dan de huidige inrichting van Nederland.fm en Op.fm (en de op dezelfde wijze ingerichte buitenlandse radioportals).
- 4.16. In dit specifieke geval zal het verbod niet direct na betekening ingaan. Aan de ene kant heeft Buma/Stemra namelijk aangegeven dat het haar erom gaat dat X een licentie aanvraagt, zodat de rechthebbenden een vergoeding krijgen voor het gebruik van hun muziek. Die vergoeding is X ook verschuldigd in de vorm van een schadevergoeding als hij ongewijzigd doorgaat met zijn websites (zie hierna r.o. 4.17 e.v.). Aan de andere kant heeft X aangegeven enige tijd nodig te hebben om zijn websites aan te passen. Daarom zal in dit geval de termijn om uitvoering te geven aan het bevel worden gesteld op één maand na betekening van het vonnis.
- 4.17. Gegeven de inbreuk heeft Buma recht op vergoeding van de schade die zij ten gevolge daarvan heeft geleden of afdracht van de winst die X heeft genoten ten gevolge van die inbreuk. X heeft wel terecht aangevoerd dat een cumulatie van een vergoeding voor gederfde winst en winstafracht niet mogelijk is (HR 14 april 2000, LJN AA5519, HBS Trading — Danestyle). Die cumulatie doet zich in dit geval voor omdat Buma/Stemra de gevorderde schadevergoeding baseert op gederfde licentie-inkomsten en een waardevermindering van de auteursrechten. Vergoeding van gederfde licentie-inkomsten is een vorm van vergoeding van gederfde winst die niet kan cumuleren met de gevorderde winstafracht. De gevorderde vergoeding voor de waardevermindering is niet toewijsbaar omdat Buma/Stemra die niet baseert op de inbreuk, maar op de stelling dat X 'openlijk in twijfel heeft getrokken of toestemming is vereist voor het exploiteren van een radiportal' en dat X zodoende derden heeft gestimuleerd om ook geen licentieovereenkomst aan te gaan met Buma/Stemra. Buma/Stemra heeft echter niet aangevoerd dat het openlijk in twijfel trekken van het toestemmingsvereiste onrechtmatig is jegens Buma/Stemra. Dat kan, mede gelet op de recht op vrije meningsuiting van X, ook niet zonder meer worden aangenomen. Voor een vergoeding van de gestelde waardevermindering is daarom geen grond.
- 4.18. Het verweer van X dat Buma geen aanspraak kan maken op schadevergoeding omdat zij zelf heeft besloten de afgelopen jaren geen vergoeding in rekening te brengen bij websites die gebruik maken van embedded content, moet worden gepasseerd. De rechtbank gaat ervan uit dat X hiermee heeft bedoeld te betogen dat Buma haar recht op schadevergoeding heeft verwerkt, althans dat het vorderen van een schadevergoeding van X in strijd is met het gelijkheidsbeginsel. Dat betoog kan niet slagen, alleen al omdat aangenomen moet worden dat het beleid waar X op wijst, geen betrekking heeft op radioportals. Buma/Stemra heeft onder verwijzing naar een daarop betrekking hebbende productie (productie 30) uiteengezet dat het beleid uitsluitend betrekking heeft op websites met achtergrondmuziek en niet op radioportals, in het kader waarvan de muziek meer op de voorgrond staat. Daarbij heeft zij erop gewezen dat Buma/Stemra diverse pogingen heeft gedaan om ook licentieovereenkomsten aan te gaan met andere aanbieders van radioportals en dat met een aanbieder ook daadwerkelijk een licentieovereenkomst tot stand is gekomen.
- 4.19. Buma baseert haar gederfde inkomsten op licentievergoedingen die zij is misgelopen. Bij de berekening van de hoogte van die vergoedingen kan, anders dan Buma heeft voorgesteld, niet zonder meer worden uitgegaan van de concept-licentieovereenkomst die Buma/Stemra X in het verleden heeft aangeboden, alleen al omdat die licentie mede betrekking had op het verveelvoudigen van muziekwerken, en daarvan is in dit geval geen sprake (zie r.o. 4.1). Aangezien partijen los daarvan onvoldoende gegevens hebben

verstrekt om de hoogte van de licentievergoeding te bepalen, zal de vaststelling van omvang van de schade worden verwezen naar de schadestaatprocedure. Om dezelfde reden kan in deze procedure geen voorschot worden toegewezen.

- 4.20. Gegeven de toe te wijzen winstafracht, heeft Buma er recht op dat X rekening en verantwoording aflegt over de door hem ten gevolge van de inbreuk genoten winst (art. 27a lid 1 Auteurswet, hierna: Aw). Anders dan X heeft gesuggereerd, baseert Buma deze aanspraak niet op haar 'bemiddelingsmonopolie' in de zin van artikel 30a lid 2 Aw, maar op haar stelling dat zij op grond van overeenkomsten met de makers bevoegd is de auteursrechten van die makers uit te oefenen. Die stelling is onbestreden en voldoende voor toewijzing van de gevorderde rekening en verantwoording.
- 4.21. Voor de berekening van de winst die X met de inbreuk heeft behaald kan niet zonder meer worden aangesloten bij definitie van het begrip 'relevante inkomsten' in de hiervoor genoemde concept-overeenkomst. Bepalend is niet die definitie, maar het wettelijke begrip 'ten gevolge van de inbreuk genoten winst' in de zin van artikel 27a Aw. Bij de berekening van de winst moeten de inkomsten uit banners worden meegenomen, maar niet de inkomsten verkregen door verkoop van gegevens over bezoekers van de websites. Naar het oordeel van de rechtbank staan de laatstgenoemde inkomsten in een te ver verwijderd verband van de inbreuk om te kunnen worden aangemerkt als winst die is genoten ten gevolge van de inbreuk. Voor zover X inkomsten verkrijgt uit de reclamefilms die met de radiostreams worden vertoond, dienen die wel te worden meegenomen. Als juist is, zoals X stelt, dat de inkomsten daarvan niet naar hem, maar volledig naar de radiostations gaan, kan hij bij de opgave volstaan met de mededeling dat hij in zoverre geen inkomsten heeft verkregen.
- 4.22. Aan het verbod en het bevel tot het doen van opgave zal de gevorderde dwangsom worden verbonden, zij het dat die zal worden gematigd en gemaximeerd.
- 4.23. De rechtbank ziet, anders dan X, geen aanleiding om het vonnis niet uitvoerbaar bij voorraad te verklaren. De stelling van X dat Buma/Stemra deze procedure beschouwt als een proefproces, sluit niet uit dat Buma/Stemra er een rechtmatig belang bij heeft dat het vonnis wordt uitgevoerd hangende een eventueel hoger beroep.
- 4.24. X zal in de zaak van Buma als de grotendeels in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten. Buma/Stemra vordert onder verwijzing naar artikel 1019h Rv een bedrag van in totaal € 50.119,53, maar heeft geen onderverdeling aangebracht tussen de kosten van Buma en de kosten van Stemra. De rechtbank gaat ervan uit dat eiseressen die kosten bij helfte verdelen en dus een bedrag van € 25.059,77 toerekenen aan Buma. X heeft de redelijkheid en evenredigheid van dat bedrag niet bestreden. Daarom zal het volledig worden toegewezen.
- 4.25. In de zaak van Stemra tegen X moet Stemra worden aangemerkt als de in het ongelijk gestelde partij. Daarom zal Stemra worden veroordeeld in de kosten van X. X vordert onder verwijzing naar artikel 1019h Rv een bedrag van in totaal € 63.543,06, maar heeft geen onderverdeling aangebracht tussen de kosten van de zaak van Buma en de kosten van de zaak van Stemra. De rechtbank gaat ervan uit dat de helft van de kosten toerekenbaar is aan de zaak van Stemra. Stemra heeft de redelijkheid en evenredigheid van dat bedrag niet bestreden. Daarom zal Stemra worden veroordeeld tot betaling van € 31.771,53.

5. De beslissing

De rechtbank

in de zaak van Buma

- 5.1. beveelt X om binnen één maand na betekening van dit vonnis te staken en gestaakt te houden iedere openbaarmaking in Nederland van een door Buma vertegenwoordigd muziekwerk of een gedeelte daarvan, meer in het bijzonder de in dit vonnis omschreven interventie van X waardoor muziekwerken toegankelijk worden voor de bezoekers van de websites Nederland.fm en Op.fm, een en ander zonder dat daarvoor toestemming is verkregen;
- 5.2. beveelt X aan Buma een dwangsom te betalen van € 1.000 voor iedere dag of een gedeelte van de dag dat X niet voldoet aan het bevel als vermeld onder 5.1, met een maximum van € 50.000;
- 5.3. beveelt X binnen acht weken na betekening van dit vonnis schriftelijke opgave te doen aan de raadsvrouw van Buma van:
  - alle sinds 1 januari 2009 door X ten gevolge van de inbreuk genoten inkomsten, waaronder de inkomsten uit banners en eventuele inkomsten uit reclamefilms;
  - alle kosten die X sinds 1 januari 2009 heeft gemaakt om de websites Nederland.fm en Op.fm te exploiteren; zulks vergezeld van een ondertekende verklaring van een registeraccountant of AA accountant dat de opgave juist en volledig is;
- 5.4. beveelt X aan Buma een dwangsom te betalen van € 1.000 voor iedere dag of een gedeelte van de dag dat X niet voldoet aan het bevel als vermeld onder 5.3, met een maximum van € 50.000;
- 5.5. beveelt X aan Buma de schade te vergoeden die Buma heeft geleden en nog zal lijden als gevolg van de in dit vonnis vastgestelde inbreuk of, indien dit bedrag hoger uitkomt, om de met de inbreuk genoten winst af te dragen, een en ander nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet en te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf de dag van dagvaarding tot aan de dag van algehele voldoening;
- 5.6. veroordeelt X in de proceskosten, tot op heden aan de zijde van Buma begroot op € 25.059,77;
- 5.7. verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad;
- 5.8. wijst het meer of anders gevorderde af;

in de zaak van Stemra

- 5.9. wijst de vorderingen af;
- 5.10. veroordeelt Stemra in de proceskosten, tot op heden aan de zijde van X begroot op € 31.771,53;
- 5.11. verklaart de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mr. P.H. Blok en in het openbaar uitgesproken op 19 december 2012.

Noot

Auteur: M.G.A. Egeler & A.R. Lodder^[1]

1. Na de uitspraak *Sanoma/Geenstijl*^[2] bevestigt deze uitspraak dat het plaatsen van een hyperlink onder omstandigheden auteursrechtinbreuk kan opleveren. Hoewel in de jurisprudentie vooralsnog geen consistente lijn is te ontdekken in de juridische kwalificatie van hyperlinks,^[3] lijkt met deze uitspraak definitief de verkeerde weg ingeslagen te zijn: het plaatsen van een hyperlink kan een auteursrechtelijk relevante handeling opleveren.
2. Opmerkelijk is dat in een latere uitspraak van het Hof Amsterdam^[4] de uitkomst in zekere zin tegengesteld was. In deze zaak maakt een oud wiskundedocent uitwerkingen openbaar. De uitgever loopt hier inkomsten door mis, want blijkbaar is het mogelijk om geld te verdienen met uitwerkingen van middelbare schoolwiskundesommen. Zoals het de wiskunde betaamt is er slechts een goed antwoord, maar dat belet de uitgever niet om op oorspronkelijke wijze zowel qua inhoud als vormgeving te werk te gaan. Wat in deze procedure dan volgt doet denken aan een slapstick, partijen zijn om beurten niet in staat hun stellingen overtuigend te onderbouwen.^[5] Wat rest is de constatering dat het beheren van één lijst met links naar inbreukmakend materiaal onrechtmatig is. Dit is op zichzelf geen nieuwe constatering in de jurisprudentie, maar in de gegeven casus waarin de wiskundeleraar geen geld verdient met zijn links, is de vraag of de maatschappelijke onzorgvuldigheid op deze ruimhartige wijze bescherming zou moeten bieden aan de gelaedeerde. Afgaand op hetgeen vaststaat tussen partijen blijft een oud-docent over die om niet verwijst naar een andere plek op het internet met de wederpartij onwelgevallige informatie.
3. Nederland.fm is een website waarop zogeheten radioportals worden aangeboden. De site is gebruikersvriendelijk ingericht mede doordat de logo's van alle grote Nederlandse radiozenders worden weergegeven op de homepage. De radiologo's zijn (embedded) links die ervoor zorgen dat de live radiostream wordt opgehaald bij de server van de betreffende radiozender. Op het moment dat de bezoeker op een van de radiologo's klikt wordt de radiostream van de desbetreffende zender en het bij deze zender horende logo geopend in een frame midden op de homepage van Nederland.fm. Nederland.fm is een populaire site: per maand 2,5 miljoen unieke bezoekers die 23.700.000 keer klikken.
4. Met deze bezoekers zegt belangenorganisatie Buma/Stemra geen rekening te hebben gehouden toen zij aan de radiozenders een licentie verleende voor online-uitzendingen.^[6] Buma spreekt Nederland.fm aan om middels een licentie een vergoeding te kunnen innen. Aangezien Nederland.fm stelt dat zij slechts hyperlinks op haar site aanbiedt en daarvoor geen licentie hoeft af te nemen, komt het tot een geschil. Buma vordert kort gezegd, een verbod op de openbaarmaking van muziekwerken op de website van Nederland.fm, opgave en afdracht van de winst alsmede een veroordeling tot schadevergoeding.
5. Buma stelt dat Nederland.fm medeverantwoordelijk is voor een secundaire openbaarmaking van de beschermde werken. Voorts wordt aangevoerd dat zij een verveelvoudiging van werken op haar servers heeft staan.
6. Bij streaming wordt geen kopie op de computer van de ontvanger vastgelegd. De radiostreams worden derhalve op individueel verzoek verzonden vanaf de server van de radiozenders naar de computer van de luisteraar. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld downloaden waarbij uiteraard wel een kopie wordt gemaakt. Nederland.fm heeft aldus geen auteursrechtelijk beschermde muziekwerken op haar servers staan. Op grond hiervan komt de rechtbank tot de conclusie dat er geen sprake is van een verveelvoudiging.
7. Door Nederland.fm wordt geheel in lijn met de aard van het internet een innovatieve dienst aangeboden die bestaande diensten op een website combineert. De wijze van streamen doet volledig recht aan de rechthebbende. Ieder logo wordt duidelijk weergegeven waardoor geen verwarring zal ontstaan over de afkomst van de muziek en de zender krijgt extra luisteraars. De rechtbank komt tot een andere conclusie. Centraal staat de principiële vraag: wanneer is een hyperlink een nieuwe openbaarmaking?
8. Van openbaarmaking is sprake indien het werk op een of andere manier ter beschikking komt aan een publiek.^[7] De radiostreams zijn allemaal beschikbaar via de website van de radiozenders waardoor Nederland.fm slechts verantwoordelijk kan zijn voor een secundaire openbaarmaking. In overweging 4.3 oordeelt de rechtbank dat Nederland.fm medeverantwoordelijk is voor de secundaire openbaarmaking aangezien zij haar website zodanig heeft ingericht dat de gelinkte radiostreams worden beluisterd binnen het kader van haar website. De betrokkenheid bij de openbaarmaking gaat daarmee verder dan het beschikbaar stellen van faciliteiten om een openbaarmaking mogelijk te maken.^[8] De rechtbank toetst streng aan de criteria van het Hof van Justitie:^[9] interventie, een (nieuw) publiek en winst oogmerk. Veel houvast biedt dit helaas niet aangezien ook het Hof van Justitie zich nog niet ondubbelzinnig heeft uitgelaten over termen als *mededeling*^[10] en *nieuw publiek*^[11].
9. De toepassing van het nieuwe publiekcriterium op internet heeft eerder tot miskenning van de juridische kwalificatie van hyperlinks geleid.^[12] Jurisprudentie van het Hof van Justitie leert dat elk publiek waarmee de auteursrechthebbende geen rekening hield bij het verlenen van toestemming voor de aanvankelijke uitzending van hun beschermde werken gekwalificeerd kan worden als een 'nieuw publiek'.^[13] Maar hoe kan op internet bij een openbare bron sprake zijn van een nieuw publiek? Of omgekeerd: is bij iedere link naar werken niet sprake van een in potentie nieuw publiek? Het idee van het internet is toch juist dat nadat content geplaatst is de HELE wereld die content kan benaderen? Welke nieuwe gebruikers kunnen er naast de hele wereldbevolking zich aandienen?
10. Het onbepaald aantal potentiële luisteraars is op internet dan ook iedereen met een internetverbinding.^[14] Echter, zelfs indien wordt aangenomen dat het mogelijk is om een werkelijk nieuw publiek te bereiken door te linken, zou er in dit geval geen sprake zijn van zo'n nieuw publiek. Het publiek dat de rechthebbende voor ogen had is namelijk het *internetradiopubliek*. Ondanks een kwantitatief groter bereik na het plaatsen van een link, is er als zodanig geen sprake van een nieuw publiek. Het internetradiopubliek is immers juist dat segment van de internetgebruikers die naar internetradio luisteren. Het zou bijvoorbeeld anders kunnen zijn als een website die primair gericht is op het nieuws, de radiostreams in haar website zou embedden. In een dergelijke situatie zou er eerder sprake kunnen zijn van een nieuw publiek.^[15]
11. Het volgende punt betreft de interventie die bij Nederland.fm verdergaat dan het enkel aanbieden van hyperlinks. Zij doet dit namelijk binnen het kader van haar eigen website en kan hiermee door advertenties te tonen geld verdienen. Gelet op het voorstaande is er sprake van exploitatie van werken met een winst oogmerk.^[16] Hierdoor komt de rechtbank tot de conclusie dat er sprake is van een openbaarmaking.
12. De rechtbank gaat voorbij aan een aantal essentiële kenmerken van het gebruik van hyperlinks. Allereerst, wanneer iemand

toestemming geeft om zijn werk op internet te zetten, kan en moet hij weten dat hij zich daarmee onderwerpt aan de

technische mogelijkheden (en niet te vergeten) voordelen van het internet, zoals in dit geval dat ernaar wordt gehyperlinkt.^[17] Overigens kan technisch ook worden voorkomen dat er naar bepaalde pagina's wordt gelinkt.

13. Voorts heeft Nederland.fm de werken niet zelf op internet gezet. Evenmin heeft zij door middel van technische faciliteiten het mogelijk gemaakt dat een derde hiervan kennisneemt. Omdat zij slechts met een hyperlink naar de werken verwijst kan er geen sprake zijn van een openbaarmaking en aldus slechts van onrechtmatig handelen. Aangezien Nederland.fm de mogelijkheid schept om zelf profijt te trekken uit de radiostreams en de daarin opgenomen muziekwerken, zou het handelen wellicht wél als onrechtmatig kunnen worden gekwalificeerd. Indien er misleidend wordt gelinkt zal het in veel gevallen als onrechtmatig worden gezien.^[18]
14. Bovendien is de vraag in hoeverre het internetradiopubliek deelbaar is in te verwachten en onverwachte bezoekers en in hoeverre het geharmoniseerde 'communication to the public'-concept nog van toepassing is binnen onze informatiemaatschappij.^[19]
15. Ook een beroep op de vrijheid van meningsuiting mocht niet baten. De stelling dat hyperlinks een van de belangrijkste functies op het web vervullen wordt door de rechtbank afgewezen. Hieromtrent overweegt de Haagse rechtbank:

"Doordat de website van Nederland.fm zo is ingericht dat de gebruiker op de website blijft is er geen sprake van een bijdrage aan informatievrijheid."

De nadruk lijkt hier te liggen op het feit dat Nederland.fm de muziekwerken zelf kan exploiteren. Deze overweging is onbevredigend op twee niveaus. Ten eerste lijkt hiermee de weg voor innovatieve (internet)diensten volledig dichtgetimmerd. Ten tweede ontstaat hierdoor grote onzekerheid over de vraag in hoeverre het is toegestaan om al dan niet framed hyperlinks te plaatsen op een forum of een Facebook-pagina. Hiermee is de beoordeling omtrent de toelaatbaarheid van hyperlinks onvoorspelbaar maatwerk geworden.
16. Tot slot is het relevant om op te merken dat de rechtbank heeft besloten dat het belang van Buma/Stemra zo zwaar weegt dat er niet kon worden gewacht op de antwoorden van het Hof van Justitie op de vragen van het Zweeds Gerechtshof betreffende de juridische kwalificatie van hyperlinks.^[20]
17. In de recente geschiedenis levert het internet de grootste invloed op ons juridisch denken betreffende auteursrechten en onderliggende waarden van de vrijheid van meningsuiting.^[21] Hyperlinks zijn volkomen gebruikelijk op internet. Het web is immers geen web als niet alles met elkaar is verbonden en hyperlinks zijn de verbindingen. Indien voor elke internetpagina een unieke URL moest worden ingetypt zou van een deugdelijke navigatie weinig overblijven.^[22] Hyperlinks vervullen hiermee een algemeen belang.
18. Zo meent ook een aantal Europese auteursrechtgeleerden van de European Copyright Society, in hun gemeenschappelijk opgestelde opinie betreffende de *Svensson*-zaak, dat het plaatsen van een hyperlink geen auteursrechtelijk relevante handeling oplevert. Deze opinie volgt kort gezegd de redenering dat hyperlinks geen activiteit is die valt onder het exclusieve recht van mededeling aan het publiek en ter beschikking stellen aan het publiek als bedoeld in art. 3 Auteursrechtlijn. Hyperlinks zijn namelijk geen vorm van een mededeling aangezien er geen 'transmission' is van enig auteursrechtelijk beschermd werk hetgeen een vereiste is voor het begrip mededeling. In het geval dat geen transmission nodig is voor een mededeling, gaat het exclusieve recht van de rechthebbende niet verder dan mededeling aan het publiek *van een werk*. Een hyperlink is in ieder geval geen werk. Ingeval dat een hyperlink wel een mededeling aan het publiek van een werk is, is het niet aan een nieuw publiek.
19. Wel stellen zij dat hyperlinks onder omstandigheden in strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid kan zijn. Lichtvaardig hierover denken heeft de mogelijkheid om diepgaande consequenties te hebben op de vrijheid van informatie. Zij stellen:

"the court should not underestimate the importance of its decision in this case".

Had de Haagse rechter dat nu ook maar gedaan.
20. Een herkansing in deze zaak zal er helaas niet zijn, er is geen beroep aangetekend. Wij hopen dat BUMA niet met dit vonnis zal wapperen naar stream embedders en mocht dat toch zo zijn raden wij de aangesprokenen aan met deze annotatie terug te wapperen.

Voetnoten

Voetnoten

- [1.] M.G.A. Egeler & A.R. Lodder zijn beiden verbonden aan Vrije Universiteit, afd. Transnational Legal Studies, Internet Governance groep.
- [2.] Rb. Amsterdam 12 september 2012, *CR* 2013/7, m.nt. A.R. Lodder (*Sanoma/Geenstijl*).
- [3.] Rb. Amsterdam 20 juni 2002, *CR* 2002/311, m.nt. L.F. Asscher (*Deutsche Bahn/Indymedia*). HR 22 maart 2002, *NJ* 2003/149, m.nt. J.H. Spoor (*NVM/Telegraaf*). Rb. Rotterdam 30 oktober 2007, *NJFS* 2008/43. Hof 's-Hertogenbosch 12 januari 2010, *IER* 2010/34 (*C More/MyP2P*). Rb. Haarlem 9 februari 2011, *LJN* BP3757 (*FTD/Brein*); Rb. 's-Gravenhage 2 november 2011, *LJN* BU3223 (*Real Networks*); Rb. 's-Gravenhage 11 januari 2012, *LJN* BV0549 (*Brein/Xs4all*).
- [4.] Hof Amsterdam 15 januari 2013, *LJN* BY8420, r.o. 2.8.
- [5.] Zie voor een heldere analyse Mark Jansen, <http://dirkzwagerieit.nl/2013/01/16/hyperlinken-naar-wiskundeuitwerkingen-onrechtmatig-maar-geen-auteursrechtinbreuk/>.
- [6.] Rb. 's-Gravenhage 19 december 2012, nr. 407402 / HA ZA 11-2675, r.o. 4.5.
- [7.] HR 27 januari 1995, *NJ* 1995/669 (*Bigott/Doucal*).
- [8.] Zie bijv. overweging 27 Auteursrechtlijn 2001/29/EG; art. 3 lid 1 Auteursrechtlijn. Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *PbEG* 2001, L 167 van 22 juni 2001, p. 0010-0019.
- [9.] HvJ EU 7 december 2006, nr. C-306/05 (*SGAE/Rafael Hoteles*).
- [10.] M. de Cock Buning, R. de Bruin & R. Kindt, 'Het Europese Hof doet nieuwe "mededelingen aan het publiek"', *IER* 2012/33.
- [11.] D. Visser, *Het is lente in ogen van de Turijnse tandartsassistent*, 15 maart 2012, B9 10942.
- [12.] Zie ook A.R. Lodder, 'Nederland.fm: Uitspraak Haagse rechter is niet uit te leggen', 2012, <http://jurl.nl/2012/12/21/nederland-fm-uitspraak-haagse-rechter-is-niet-uit-te-leggen/>

- [13.] HvJ EU 4 oktober 2011, nr. C-403/08 en C-429/08 (*FAPL/Karen Murphy*), r.o. 197. Zie ook HvJ EU 13 oktober 2011, nr. C-431/08 en C-432/08 (*Airfield*), r.o. 76.
- [14.] Vgl. J. Spoor, 'Hooggeschat Publiek', *AMI* 2007/5, p. 141-144.
- [15.] Dat het publiek op de nieuwssite tevens een deel van het internetradiopubliek kan zijn, is een mogelijke nuance die hier verder onbesproken blijft. Deze nuance maakt tevens duidelijk dat als men ervan uitgaat dat er nieuw publiek op internet mogelijk is, de toepassing zonder meer lastig blijft.
- [16.] HvJ EU 7 december 2006, nr. C-306/05 (*SGAE/Rafael Hoteles*). HvJ EU 15 maart 2012, nr. C-135/10 (*SCF/Marco del Corso*). HvJ EU 15 maart 2012, nr. C-162/10 (*PPL/Ierland*).
- [17.] D. Visser, 'Het "embedden" van een YouTube filmpje om een Hyves-pagina', *MediaForum* 2010/1.
- [18.] Zie hierover R.D. Chavannes, 'Hype of echt link? De hyperlinkaansprakelijkheid van informatieaanbieders, internetaanbieders en zoekmachines', *JAVI* 2003.
- [19.] M. Vivant, 'Chapter 5 Directive 2001/29/EC on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society', in: A.R. Lodder & H.W.K. Kaspersen, *eDirectives*, Den Haag: Kluwer Law International 2001, p. 101.
- [20.] Prejudiciële vragen aan HvJ EG 23 november 2012, nr. C-466/12 (*Svensson e.a./Retriever Sverige AB*).
- [21.] E. Dommering & L. Asscher (red.), *Coding Regulation – Essays on the normative role of information technology*, Den Haag: T.M.C Asser Press 2006, Ch. 4.
- [22.] Zo overwoog ook het BGH reeds in 2003. BGH 17 juli 2003, I ZR 259/00 (*Paperboy*), par. 54.